

Глава 1. Їжа – це любов

- Що я дізнався про мир, коли батько носив мене на спині
- Радість ділитися їжею з іншими
- Стати другом для всіх
- Чіткий компас мого життя
- Вперта дитина, яка ніколи не здається
- Любити природу, щоби вчитися в неї
- Розмова з комахами про Всесвіт
- Японці мають швидше забратись до Японії

Що я дізнався про мир, коли батько носив мене на спині

Усе своє життя я думав лише про одне. Я хотів побудувати світ, у якому панує мир; світ, де немає воєн і протистоянь, де все людство живе в любові. Хтось може сказати: «Почекайте! Хіба можливо змалечку думати про мир?» Невже це дивно, що дитина мріє про мирний світ?

1920 року, коли я народився, Корея була окупована Японією. Одразу після звільнення спалахнула Корейська війна, а згодом почалася азійська фінансова криза та інші численні важкі негаразди. Протягом багатьох років моя країна не знала миру. Але ці часи були періодом страждань і сум'яття не лише через те, що відбувалося в Кореї. Дві світові війни, війна у В'єтнамі та війни на Близькому Сході показують, що люди у світі постійно ворогують між собою, направляючи одне на одного зброю і завдаючи бомбових ударів. Можливо, для людей, які бачать такі жахливі картини закривавлених тіл і зламаних кісток, спокій був тим, про що можна лише мріяти. Але миру досягти не так і важко. Наприклад, ми можемо знайти спокій у повітрі, яким дихаємо, у природі довкола нас і в людях, котрі нас оточують.

У дитинстві луки були моїм домом. Проковтнувши миску рису на сніданок, я відразу вибігав з дому і проводив цілісінький день на пагорбах і біля струмків. Я міг цілий день блукати лісом, де жило безліч різних птахів і звірів. Я їв трави та ягоди й ніколи не був голодним. Ще дитиною, варто мені було піти до лісу, я відчував полегшення і тілом, і душею.

Награвшись на пагорбах, я часто там і засинав. Батько був змушений іти шукати мене. Коли десь удалині я чув, як він мене гукав: «Йон Мьон! Йон Мьон!» — навіть уві сні я не міг стримати усмішки. У дитинстві мене звали Йон Мьон. Батьків голос будив мене, але я вдавав, що все ще сплю. Татко брав мене на спину і ніс додому. Коли він зносив мене вниз із пагорба, мою душу заповнювали відчуття цілковитої безпеки і спокою — це і був мир. Так, лежачи на батьковій спині, я і дізнався про мир.

Я любив ліс, бо в ньому все існує в гармонії. Жодні форми життя в лісі не борються одна з одною. Звичайно, одна істота з'їдає іншу, і її потім теж хтось з'їдає, але це відбувається, тому що вони голодні і їм потрібне харчування. Вони борються не через вороже ставлення одна до одної. Птахи не ненавидять інших птахів. Тварини не ненавидять інших тварин. Деревя не ненавидять інші дерева. Щоб настав мир, слід позбутися ворожнечі. Люди — єдині істоти, які ненавидять інших представників свого ж виду. Ми ненавидимо людей з іншої країни або тих, хто сповідує іншу релігію чи просто думає по-іншому.

Я відвідав майже двісті держав. І мало де в світі вже в аеропорту я міг зробити висновок: «Це справді мирне і радісне місце». Було багато країн, де через громадянську війну солдати тримали зброю наготові, охороняючи аеропорти та блокуючи вулиці. Вдень і вночі лунали постріли. Кілька разів я опинявся за крок від смерті там, куди приходив закликати до миру. Наш світ все ще сповнений нескінченної низки як малих, так і великих конфліктів і протистоянь. Десятки мільйонів людей страждають від голоду, оскільки їм немає чого їсти. Проте на зброю ідуть трильйони доларів. Однак грошей, витрачених на зброю та бомби, вистачило б, щоб нагодувати усіх цих людей.

Я присвятив своє життя побудові мостів миру між країнами, які ненавидять одна одну як ворогів через ідеологію або релігію. Я створив форуми, де можуть зустрітися іслам, християнство та юдаїзм. Я працював над узгодженням поглядів Сполучених Штатів і Радянського Союзу, коли вони сперечалися між собою за Ірак. Я сприяв процесу примирення між Північною та Південною Кореєю. Я робив це все не

заради грошей чи слави. Відтоді, коли я став достатньо дорослим, щоб розуміти, що відбувається у світі, я мав тільки одну мету – аби світ жив у мирі як одне ціле. Я ніколи не прагнув чогось іншого. Нелегко жити і вдень і вночі заради миру, але ця праця робить мене найщасливішою людиною.

Під час холодної війни ми відчували біль, коли світ було розділено навпіл через ідеологію. Тоді здавалося, що варто зникнути комунізму, і настане мир. Але тепер, коли холодна війна минула, ми бачимо ще більше конфліктів. Нині розділення відбувається за расою та релігією. Ворогують багато країн, які межують одна з одною. До того ж є країни, де люди розділені за расами, релігіями чи регіонами, в яких вони народилися. Люди вважають тих, хто на протилежному боці, ворогами і відмовляються відкривати свої серця одне одному.

Поглянувши на історію людства, ми побачимо, що найбрутальніші та найжорстокіші війни відбувалися не між країнами, а між расами. Найстрашнішими серед них були міжрасові війни, де приводом була релігія. Під час громадянської війни у Боснії, яка вважається одним з найстрашніших етнічних конфліктів двадцятого століття, було жорстоко вбито тисячі людей, включно з великою кількістю дітей. Я впевнений, що ви добре пам'ятаєте терористичний акт 11 вересня 2001 року, коли тисячі невинних людей загинули в будівлях Всесвітнього торгового центру в Нью-Йорку, повністю зруйнованих після того, як у них врізалися пасажирські літаки. Нещодавно у секторі Гази в Палестині та на півдні Ізраїлю сотні людей загинули внаслідок подібного жорстокого конфлікту. Будинки знищено, а люди на межі виживання. Усе це сумні наслідки конфліктів між етнічними групами та релігіями.

Що змушує людей так ненавидіти і вбивати одне одного? Звичайно, є багато причин, але майже завжди це пов'язано з релігійними відмінностями. Так було з війною в Перській затоці, яка велася через нафту. Це стосується арабсько-ізраїльського конфлікту за контроль над Єрусалимом. Коли расизм використовує релігію як привід, проблема стає надзвичайно складною. Ми вважали, що злі примари релігійних

воєн закінчилися ще в середньовіччі, однак вони продовжують переслідувати нас і у двадцять першому столітті.

Релігійні війни і далі спалахують через те, що багато політиків використовують ворожнечу між релігіями заради задоволення своїх егоїстичних намірів. Стикаючись з політичними цілями, релігії втрачають свій шлях і починають хитатися. Вони втрачають бачення свого первісного призначення, згідно з яким існують заради досягнення миру. Відповідальність усіх релігій полягає у побудові миру в усьому світі. На жаль, ми бачимо, що замість цього релігії стають причиною конфліктів. За такими злими діями стоять політичні махінації з метою отримання влади і грошей. Передусім лідер відповідальний за збереження миру. Але часто лідери чинять навпаки і ведуть світ до протистояння та насильства.

Використовуючи мову релігії та націоналізму, лідери приховують свої егоїстичні амбіції. Якщо їхня душа не є праведною, країни та народи блукатимуть у неспокої. Релігія і любов до свого народу не є злом за своєю суттю. Вони цінні, якщо їхня сила спрямована на внесок у побудову глобальної людської спільноти. Коли ж стверджується, що правильною є тільки конкретна релігія або етнічна група, тоді як до інших релігій та етнічних груп ставляться з презирством і переслідуваннями, релігія та любов до нації втрачають свою цінність. Коли релігія заходить так далеко, що зневажає інші релігії і ставиться до них, як до чогось нікчемного, вона перестає бути втіленням добра. Те ж можна сказати і про випадки, коли ви вважаєте, що лише ваша країна або релігія є праведною.

Істина Всесвіту полягає в тому, що ми повинні визнавати й допомагати одне одному. Це відомо навіть найменшим тваринам. Коти і собаки не дуже ладнають між собою, але якщо вони ростуть в одному домі, то піклуються про потомство одне одного та стають друзями. Те ж саме відбувається і серед рослин. Лоза, що звивається по дереву, залежить від стовбура, який її підтримує. Але дерево не каже: «Гей, що ти крутишся довкола мого стовбура?» Принцип Всесвіту полягає в тому,

щоб усі жили разом, заради одне одного. Кожного, хто відступає від цього принципу, чекає неминуча смерть. Якщо народи або релігії, вороже ставлячись, будуть нищити одне одного, людство не матиме майбутнього. Через цей безкінечний терор і війни одного дня людство може просто перестати існувати. Але це не означає, що надії немає. Однозначно, надія є.

Упродовж усього мого життя я ніколи не втрачав цієї надії і завжди мріяв про мир. Щоб створити об'єднаний світ, я хочу повністю усунути стіни та перешкоди, які всіляко розділяють наш світ. Я хочу прибрати стіни між релігіями та між расами й заповнити прірву між багатими та бідними. Варто цього досягти, і ми зможемо відновити світ миру, первісно створений Богом. Я говорю про світ, де ніхто не голодує і не плаче. Щоби зцілити світ, у якому згасла надія і якому бракує любові, нам потрібно відновити чистоту душі, притаманну нам у дитинстві. Щоб позбутися бажання володіти дедалі більшою кількістю матеріальних благ і відновити прекрасну сутність людини, нам потрібно повернутися до принципів миру та подиху любові, яких ми навчилися, коли наші батьки несли нас на спинах.

Радість ділитися їжею з ІНШИМИ

У мене дуже маленькі очі. Розповідали, що, коли я народився, моя мама спитала: «У моєї дитини взагалі є очі?» — і розсунула мої повіки пальцями. Потім, коли я моргнув, вона з радістю вигукнула: «О Боже, так, у нього є очі!» Мої очі були такими маленькими, що люди часто називали мене «Осанськими маленькими оченятами», бо мама була родом із села Осан.

Але я не пам'ятаю, щоб хтось казав, що мої маленькі очі роблять мене негарним. Насправді ті, хто знають щось про фізіогноміку — мистецтво визначення особливостей людини та її долі через вивчення рис обличчя, кажуть, що мої маленькі очі вказують на схильність до релігійного лідерства. Я думаю, що це схоже на те, як камера здатна фокусуватися на віддалених об'єктах зі зменшенням апертури діафрагми її об'єктива. Релігійному лідерові потрібно вміти заглядати в майбутнє далі, ніж інші. Можливо, маленькі очі і є ознакою такого вміння. Мій ніс теж досить незвичайний. Лише одного погляду на нього достатньо, щоб зрозуміти, що це ніс упертого та рішучого чоловіка. Мабуть, у фізіогноміці щось таки є, бо коли я озираюся на своє життя, здається, що ці риси мого обличчя відповідають тому, як моє життя пройшло.

Я народився в селі Сансарі, округу Докон, повіту Чонджу, що у провінції Пхьонан, і був другим сином Мун Кьонг Ю і Кім Кьонг Ге. Я з'явився на світ шостого дня першого місяця (за місячним календарем) 1920 року, через рік після початку визвольного руху в 1919 році. Казали, що наша сім'я оселилася в Сансарі ще за життя мого прадіда. Батьків прадід працював у селі й самостійно вирощував десятки тонн рису, забезпечуючи власноруч добробут для всієї родини. Він ніколи не пив і не палив, натомість купував їжу для бідних і нужденних. Перед смертю

він заповів: «Нагодувавши людей з усіх районів Кореї, ви отримаєте благословення з усіх цих районів». Тому гостьова кімната нашого дому завжди була заповнена. Мешканці навколишніх сіл знали, що, прийшовши до нас у гості, вони могли розраховувати на смачну вечерю. Моя мама без жодних нарікань взяла на себе роль господині та готувала частування для всіх цих людей.

Мій прадід був вельми активною людиною, котра не знала ні хвилини спокою. Якщо у нього випадала вільна хвилинка, він плів солом'яні сандалі, які потім продавав на базарі. Постарівши, він з милосердя купив кількох гусей і відпустив їх на волю з молитвою, щоб у його нащадків усе було добре. Він найняв учителя каліграфії, щоб той у гостьовій кімнаті нашого дому проводив безкоштовні уроки, навчаючи грамоти сільську молодь і дітей. Жителі села називали його «Сон Ок» (Коштовний камінь добра) і шанували його дім як «будинок, який отримує благословення».

Коли я народився й ріс, велика частина статку, нажитого прадідом, вичерпалася, нашій родині вистачало грошей тільки на нагальні потреби. Однак ми продовжували підтримувати сімейну традицію пригощати людей, тому годували наших гостей, навіть якщо при цьому не вистачало їжі для членів сім'ї. Тож перше, чого я навчився, щойно ставши на ноги, — розносити їжу та частувати людей.

Під час японської окупації у багатьох корейців було конфісковано будинки та земельні ділянки. Люди, сподіваючись почати нове життя, тікали до Манджурії. Їхній шлях пролягав повз наш будинок, що стояв на головній дорозі, яка веде до Сончона у провінції Північний Пхьонан. Мама завжди готувала їжу, аби нагодувати подорожніх з усіх куточків Кореї. Якщо до нас стукався жебрак і просив щось поїсти, а мама реагувала недостатньо швидко, дідусь брав свою порцію і віддавав старцеві. Напевно, саме тому що я народився в такій сім'ї, більшу частину свого життя я намагався нагодувати людей. Мені здається, що годувати людей — це найпочесніша праця. Якщо під час трапези я бачу поруч когось, кому нічого їсти, я відчуваю такий біль, що шматок просто

не лізе до рота.

Коли мені було майже одинадцять років, зі мною стався один випадок. Останнього дня року все село було зайняте приготуванням рису до новорічного застілля. Та одна дуже бідна сусідська сім'я не мала що їсти. Їхні обличчя повсякчас виринали в моїй голові, й це мене так непокоїло, що, ходячи по дому, я розмірковував, як їм можна зарадити. Зрештою, вхопивши 8-кілограмовий мішок рису, я вибіг надвір. Я так поспішав винести непомітно мішок, що навіть не зав'язав його. Піднявши ношу на плече і міцно тримаючи її, я побіг крутою гірською стежкою майже вісім кілометрів, щоб дістатися їхнього будинку. Мій настрій покращувався, а груди аж розпирало від думки, що можна зробити так, аби голодні люди наїлися досхочу.

Біля нашої хати стояв сільський млин. Чотири його стіни були щільно підігнані, щоб подрібнений рис не міг просипатися крізь щілини. Тому це було гарне місце, аби взимку врятуватися від вітрів і зігрітися. Коли хтось брав розпалене вугілля з печі нашого дому й розводив вогонь у млині, там ставало тепліше, ніж у кімнаті, що опалювалася за допомогою ондолі. Деякі жебраки, подорожуючи країною, вирішували перезимувати в цьому млині. Я був зачарований тими історіями, які вони розповідали про навколишній світ, і проводив з ними час за кожної нагоди. Мама приносила нам харчі до млина і завжди в такій кількості, щоб було достатньо і для моїх друзів-жебраків. Не маючи паличок для їжі, ми їли з однієї тарілки і вкривалися однією ковдрою. Ось так я проводив зиму. Навесні мандрівники вирушали в далекі краї, а я не міг дочекатися, коли знову прийде зима, і вони повернуться до нас. Попри те, що їхні тіла були жалюгідними, їхні душі зовсім такими не були. Від них віяло любов'ю і теплом. Я пригощав їх їжею, натомість вони ділилися зі мною своєю любов'ю. Глибока дружба і приязнь, проявлені до мене тоді, є джерелом сили й дотепер.

Коли я їжджу світом і бачу голодних дітей, завжди згадую мого дідуся, який за будь-якої можливості ділився їжею з іншими.

Ондоль — традиційна система обігріву будинків у Кореї, коли гаряче повітря від печі перед тим, як вийти через димар, проходить каналами, прокладеними в підлозі будинку.

Стати другом для всіх

Варто мені вирішити щось зробити, я мушу негайно взятися за це, інакше просто не засну. У дитинстві посеред ночі мені щось спадало на думку, проте доводилося чекати до ранку, щоб почати втілювати задумане. Я не міг заснути й колупав стіну, аби згаяти час. Це відбувалося так часто, що я майже прошкрябав дірку в стіні, а на підлозі утворилася купа сміття. Я не міг заснути, якщо до мене хтось був несправедливим. Навіть серед ночі я йшов з дому до будинку кривдника, щоб викликати його на бійку. У моїх батьків дуже боліла душа з приводу мого виховання.

Однак найважче мені було тоді, коли несправедливо ставилися до когось іншого. Я встрявав у кожну бійку, влаштовану сільськими хлопцями, бо відчував відповідальність за те, щоб справедливість завжди перемагала. Я вирішував, хто є винним у цій бійці, й голосно сварив його. Одного разу я навіть пішов до дідуса місцевого забіяки і заявив йому: «Діду, ось що накоїв ваш онук! Будь ласка, розберіться з ним».

І хоч я бував різким у своїх діях, я був дитиною з добрим серцем. Іноді я ходив до своєї заміжньої старшої сестри в дім сім'ї її чоловіка і вимагав, щоб вони нагодували мене рисовими коржами та куркою. Дорослі ніколи не сердилися на мене за це, бо бачили, що моє серце наповнене гарячою любов'ю.

Особливо мені подобалося доглядати за тваринами. Коли птахи звивали гнізда на деревах біля нашого будинку, я викопував для них калюжку, з якої вони могли напиться. Я брав з комори трішки чищеного проса й розсипав по землі, щоб їх погодувати. Спочатку пташки відлітали геть, варто було до них наблизитися. Та незабаром зрозуміли, що той, хто годує, любить їх, і перестали мене боятися.

Одного разу мені спало на думку розводити рибу. Я наловив мальків і випустив у калюжку, а потім набрав пригорщу корму для риб і розсипав по воді. Прокинувшись наступного ранку, я побачив, що всі рибки за ніч померли. А я так мріяв виростити цих мальків! Довго стояв я над калюжею, з подивом дивлячись на те, як вони плавають на поверхні догори черевцями. Того дня я проплакав до вечора без упину.

У батька була чимала пасіка. Він брав великий вулик і кріпив до нього знизу масивну коробку, щоб бджоли будували там стільники з воску й носили мед. Я ж був вельми допитливим, і мені кортіло побачити, як бджоли облаштовують свій вулик. Тоді я засунув голову просто всередину вулика. Як же вони мене покусали! І як страшно після цього набрякло моє обличчя.

Одного разу я вийняв днища з кількох вуликів і дістав за це суворої прочуханки від батька. Як тільки бджоли закінчували облаштовувати вулик, батько виймав днища і прибирав їх на зберігання. Днища були покриті бджолиним воском, яким можна було розпалювати лампи замість гасу. Я набрав цих дорогоцінних днищ, розламав їх і відніс сім'ям, котрі не могли купити гасу для ламп. Це був жест допомоги, проте я зробив його без дозволу батька, за що й отримав доброї прочуханки.

Коли мені було дванадцять, вибір ігор, у які ми грали, був невеликим. Ми грали або в ют, або в чангі, щось на кшталт шахів, або в звичайні карти. Мені завжди подобалося бувати там, де для гри збиралося багато людей. Удень я грав у ют або запускав повітряного змія, а вечорами брав участь у карткових турнірах, які проходили в селі. Переможець отримував по 120 вон за кожну партію, а я міг з легкістю виграти принаймні одну з трьох партій.

Напередодні Нового року за місячним календарем і першого дня повного місяця у карти не грав хіба що лінивий. У такі дні поліція дивилася на це крізь пальці й ніколи нікого не арештовувала за азартні ігри. Я йшов туди, де грали дорослі, та дрімав там ніч, а рано-вранці

просився до них хоча б на три партії перед тим, як усі розходилися по домівках. Потім брав свій виграш, купував на нього різні гостинці та іграшки й дарував їх своїм друзям і бідним дітям з навколишніх сіл. Я ніколи не витрачав ці гроші на себе або на що-небудь погане. Коли до нас у гості приходили чоловіки моїх старших сестер, я просив дозволу взяти в них з гаманців трохи грошей, на які я купував цукерки та солодку патоку для бідних дітей.

Звичайно, у будь-якому селі живуть як заможні, так і бідні люди. Якщо я бачив, як хто-небудь з дітей приносить до школи на обід варене просо, я просто не міг їсти свій смачний рис, тому обмінював його на те просо. Діти з бідних сімей були мені ближчими, ніж з багатих, тому я прагнув подбати, щоб вони не голодували. Для мене це було подібне до найулюбленішої гри. Навіть ще дитиною, я відчував, що хочу бути другом для кожного з них. Насправді я прагнув до чогось більшого, ніж дружба, бо хотів, аби ми ділилися усім, що є у найпотаємніших куточках наших душ.

Один з моїх дядьків був скнарою. Його родина володіла невеликим баштаном посеред села. Щоліта, коли дині достигали й починали поширювати солодкий аромат, сільські діти збігалися до мого дядька й просили пригостити їх динями. Але той поставив намет неподалік баштану й сидів там, охороняючи врожай і не бажаючи ділитись навіть маленькою динькою.

Одного разу, прийшовши до родича, я запитав:

— Дядьку, можна мені іноді приходити до тебе на баштан і з'їдати стільки динь, скільки я захочу?

І він з готовністю відповів:

— Авжеж, приходь!

Я розповів усім дітям, якщо вони хочуть поласувати динями, то мають зібратися біля мого будинку опівночі й захопити із собою мішки.

Опівночі я відвів їх на баштан мого дядька й сказав: «Нехай кожен з вас збере по рядку динь і ні про що не хвилюється». Хлопці зраділи й одразу з криками кинулися до баштану, вмиль обібравши дочиста кілька рядків з динями. Тієї ночі голодні сільські дітлахи сіли в полі посеред конюшини і наїлися динь від пуза — та так, що мало не луснули.

Наступного дня наді мною здійнялася справжня буря. Коли я прийшов до дядька, там кипів грандіозний скандал, немов у потривоженому бджолиному вулику.

— Ах ти негіднику! — кричав на мене дядько. — Це твоїх рук справа?! Це ти знищив увесь урожай динь, над яким я працював цілий рік?

Та, незважаючи на це, відступати я не збирався.

— Дядьку, — сказав я йому, — невже ти забув? Ти ж дозволив мені з'їсти стільки динь, скільки я захочу. А хлопці із села теж захотіли динь, і я відчув, що їхнє бажання – моє бажання. Чи добре я вчинив, давши по диньці кожному з них, чи я не мав їм дати жодної?

Почувши це, дядько відповів:

— Ну добре. Ти правий.

На цьому він охолов.

Ют — традиційна корейська настільна гра, в яку особливо грають на корейський новий рік.

Чангі — настільна гра шахового типу, поширена в Кореї.

Новий рік за місячним календарем — в Україні його часто називають китайським новим роком.

Чіткий компас мого життя

Рід Мунів походить з містечка Намп'юн поблизу Наджу, провінція Чолла, що за 500 кілометрів на південь від Сеула, у південно-західному регіоні країни. У мого прапрадіда Мун Сон Хак було троє синів. Наймолодшим з них був мій прадід Мун Чон Иль, у якого було троє синів: Чі Гук, Шін Гук і Юн Гук. Мій дід, Мун Чі Гук, був найстаршим.

Дід Мун Чі Гук не був письменним, оскільки не навчався ані в сучасній, ані в традиційній сільській школі. Однак він міг настільки сконцентруватися, що декламував повний текст корейського перекладу Саньґочжи, після того як хтось інший його прочитував. І це стосувалося не лише Саньґочжи. Коли він чув, як хтось розповідає цікаву історію, то міг запам'ятати й переказати її ледь не слово в слово. Він міг запам'ятати будь-що, почувши це лише раз. Мій батько успадкував від нього ці якості; він міг напам'ять співати християнський гімн, що складається з понад чотирьохсот сторінок.

Дотримуючись заповіту свого батька, дід прожив життя, прагнучи віддавати, але не зміг зберегти сімейний статок. Це сталося через його молодшого брата, мого двоюрідного

дядька Мун Юн Гука, який, позичивши гроші під заставу сімейного майна, все втратив. Після цього випадку члени родини пережили дуже важкі часи, але ні дід, ні батько ніколи погано не відгукувалися про Юн Гука. Вони знали, що він не спустив ці гроші на азартні ігри чи щось подібне, а надіслав їх Тимчасовому уряду Республіки Корея, який перебував у Шанхаї, Китай. На той час сімдесят тисяч вон були великою сумою, і всі ці гроші мій двоюрідний дядько пожертвував на рух незалежності.

Дядько Юн Гук, випускник Пхеньянської семінарії і пастор церкви, був інтелектуалом, який вільно володів англійською мовою і добре знався

на китайській філософії та літературі. Він служив пастором, відповідальним за три церкви, у тому числі церкви Док Хин у Доконмьон. Разом з Чве Нам Сон брав участь у підготовці Декларації незалежності 1919 року. Однак, коли з'ясувалося, що троє з шістнадцяти християнських лідерів, які підписали Декларацію, були пов'язані з церквою Док Хин, дядько вилучив своє ім'я зі списку. Лі Син Хун, один з тих, чий підпис залишився і який працював з моїм двоюрідним дядьком над створенням школи Осан, попросив дядька Юн Гука подбати про його справи на випадок, якщо рух за незалежність зазнає невдачі і він загине від рук японської колоніальної влади.

Повернувшись до рідного міста, дядько Юн Гук надрукував десятки тисяч корейських прапорів і роздав їх людям, які вийшли на вулиці, щоб висловити підтримку незалежності Кореї. У демонстрації взяли участь директор, викладачі та близько двох тисяч учнів школи Осан, майже три тисячі християн і чотири тисячі інших мешканців району. Дядька заарештували 8 березня, коли він очолив демонстрацію на пагорбі за адміністративним офісом Іпо Мьон. Його засудили до двох років у в'язниці Йиджу. Наступного року дядька звільнили в рамках особливого помилування.

Навіть після звільнення, через суворе переслідування з боку японської поліції, Юн Гук ніколи не міг перебувати довго на одному місці й постійно переховувався. У дядька залишився великий шрам від катувань, через те що японська поліція колола його бамбуковим списом і вирізала шматок тіла. Вони проколювали списом його ноги та ребра, але він відповідав, що ніколи не здасться. Зрозумівши, що не можуть зламати дядька, японці запропонували йому посаду очільника району, якщо Юн Гук припинить участь у русі за незалежність. У відповідь він вигукнув: «Ви думаєте, я зможу обійняти посаду та працювати на таких злодіїв, як ви?»

Коли мені було близько семи чи восьми років, недовго дядько Юн Гук жив з нами. Дехто з учасників армії за незалежність Кореї приходив до нього. Вони не мали грошей, тож пробиралися вночі пішки крізь

сильний снігопад, щоб дістатися до нашого дому. Пригадую, батько накрив нас ковдрою з головою, аби ми, діти, не прокинулися. Я ж не спав і, лежачи

під ковдрою з широко розплющеними очима, прислухався до розмови дорослих. Попри пізню годину, мама зарізала курку і зварила локшину, щоб нагодувати борців за незалежність.

Донині я не можу забути слів дядька Юн Гука, які, затамувавши подих від хвилювання, я чув з-під ковдри. «Навіть якщо ти помреш, — казав він, — якщо ти помреш заради країни, благословення зійде на тебе». Він продовжував: «Зараз ми бачимо перед собою лише темряву, але обов'язково настане яскравий ранок». Через тортури він не міг повноцінно рухатися, але його голос був сильним.

Я пам'ятаю, мене турбувало питання: «Чому така чудова людина, як мій дядько, змушена була сидіти у в'язниці? Якби ми були сильнішими за Японію, цього б не сталося».

Дядько Юн Гук продовжував поневірятися країною, уникаючи переслідувань з боку японської поліції. Лише 1966 року, перебуваючи в Сеулі, я знову отримав звістку про нього. Дядько з'явився уві сні одному з моїх молодших двоюрідних братів і сказав: «Я похований у Чонсоні, провінції Канвон». Ми поїхали за адресою, яку він повідомив уві сні, і виявили, що він помер дев'ять років тому. Ми знайшли тільки зарослий бур'янами могильний курган. Дядькові рештки перепоховали в Паджу, провінції Кьонгі, поблизу Сеула.

Після визволення Кореї від Японії в 1945 році комуністи Північної Кореї почали без розбору вбивати християнських служителів і борців за незалежність. Дядько Юн Гук, побоюючись, що його присутність може завдати шкоди родині, втік від комуністів на південь, перейшовши 38-у паралель, та оселився в Чонсоні. Ніхто з рідних про це не знав. Він жив у віддаленій гірській долині, продаючи пензлі для каліграфії. Пізніше нам розповіли, що Юн Гук створив традиційну сільську школу, де викладав китайську класику. За словами деяких колишніх учнів, дядько

полюбляв спонтанно складати вірші китайськими ієрогліфами. Його учні переписали та зберегли близько 130 з них, включно з цим:

Мир для півночі та півдня

□□□□

Минуло десять років, як я пішов з дому на південь

□□□□□□

Потік часу прискорює посивіння мого волосся

□□□□□□

Я б повернувся на північ, але як це зробити?

□□□□□□

Те, що було задумано як короткочасне перебування, затягнулося
надовго

□□□□□□

Носячи літній одяг з довгими рукавами

□□□□□□

Обвиваю себе шовковим віялом і думаю, що ж принесе осінь

□□□□□□

Наближається мир між Півднем і Північчю

□□□□□□

Діти чекають під навісом. Не потрібно так сильно хвилюватися.

□□□□□□

Незважаючи на розлуку із сім'єю і життя в Чонсоні, краї геть йому не знайомому, душа дядька Юн Гука була сповнена турботи про країну. Він залишив такі віршовані рядки: «Ставлячи мету на початку, присвяти себе високому стандарту; не дозволяй собі навіть найменшого особистого бажання (□□□□□□ □□□□□□)». Внесок дядька в рух за незалежніс посмертно визнаний урядом Республіки Корея в 1977 році президентською нагородою, а в 1990 році — орденом «За заслуги перед національним фондом». Навіть зараз я іноді читаю його поетичні твори. Вони просякнуті непохитною любов'ю до своєї країни, хоч і в

надзвичайній скруті.

Останнім часом я, вже літня людина, дедалі е частіше згадую дядька Юн Гука. Кожна фраза його поезії, що відображає душу, яка дбає про країну, проникає в моє серце. Я навчив наших членів пісні Дахан Джірі Га (Пісня про корейську географію), слова якої написав дядько Юн Гук. Я люблю співати цю пісню з нашими людьми. Коли я промовляю її слова «від гори Пекту до гори Халла», в мене немов тягар спадає з душі.

Пісня про корейську географію

Корейський півострів на сході
Розміщений серед трьох країн.
На півночі — широкі рівнини Маньчжурії,
На сході — глибоке та синє Східне море,
На півдні — море багатьох островів,
На заході — глибоке Жовте море
Їжа в морях з трьох сторін,
Наш скарб усі види риб.
Могутня гора Пекту стоїть на півночі,
Напуває водою річки Амрок і Тумен,
Що течуть до морів на схід і захід,
Позначає чіткий кордон з Радянським Союзом.
Гора Кимган яскраво сяє в центрі,
Заповідник для всього світу, гордість Кореї.
Гора Халла височіє над блакитним Південним морем
Як орієнтир для рибалок на морі.
Чотири рівнини Тедон, Ханган, Кимган і Чонджу
дають нашому народу їжу та одяг.
Чотири копальні Унсан, Сунан, Гечон і Черьон
дають нам скарби землі.
Чотири міста Кьонсон, Пхеньян, Тегу та Кесон сяють над країною.
Чотири порти Пусан, Вонсан, Мокпо та Інчхон
зустрічають іноземні кораблі.
Залізниці розходяться з Кьонсона,

З'єднуючи дві основні лінії, Кьоний і Кьонбу
Розгалужені лінії Кьонвон і Хоннам проходять на північ і південь,
Покриваючи півострів.
Наші місця розповідають нам нашу історію.
Пхеньян, 2000-річне місто Тангуна,
Кесон, столиця Корьо,
Кьонсон, 500-річна столиця Чосона,
Кьонджу, сяє 2000 років культури Шілли, де народився Пак Хьоккосе,
Серед вражаючих краєвидів Чунчона є Пуйо,
Історичне місце, звідки пішли королі Пекче Чо і Онджо.
Сини Кореї – піонери майбутнього, хвилі
цивілізації омивають наші береги.
Сходьте з пагорбів і простуйте вперед
із силою у світ майбутнього!

Саньгочжи, або Записи трьох держав — китайська хроніка, присвячена історії Китаю періоду Саньго (220—280 рр). Початково була збіркою приватних записів про події 3 століття.

Чве Нам Сон (1890-1957 рр.) — відомий корейський історик, поет і видавець, один з провідних членів Корейського руху за незалежність.

Лі Син Хун (1864-1930 рр.) — освітянин, член Корейського руху за незалежність.

Тангун — Тангун Вангóm — легендарний засновник першої корейської держави Кочосон (Давній Чосон). В корейській міфології

є внуком бога небес. Головна фігура корейського фундаційного міфу.

Корьо — (кор. 高麗) держава на Корейському півострові, що з'явилася після падіння держави Шілла в 935 році й існувала до воцаріння династії Чосон в 1392 році.

Чосон — (кор. 조선; 1392–1897 рр.) — корейська династія і держава на території Корейського півострова.

Шілла — (кор. 新羅; 57 до н. е. — 935) — одне з трьох корейських королівств — прото-державне утворення племен південного сходу Корейського півострова. Шілла послідовно захопила два інших корейських королівства, Пекче у 660 і Когурьо у 668 роках, та об'єднала півострів. Наприкінці першого тисячоліття Шілла розпалася на пізні три корейські королівства, які були об'єднані державою Корьо у 935 році.

Пак Хьоккосе — (кор. 박혁거세; 69 до н. е. — 4 н. е.) — корейський правитель, засновник і перший володар держави Шілла.

Пуйо — (кор. 夫余) — протодержава чи союз племен з елементами держави, що виник у басейні річки Сунгарі з центром у районі сучасного Харбіна в Північно-Східному Китаї.

Пекче — (кор. 百濟; 18 до н. е. (за легендою) — 660) — одне з трьох стародавніх корейських королівств поряд із Когурьо та Шілла.

Вперта дитина, яка ніколи не здається

Мій батько не вмів стягувати борги, але якщо йому самому доводилося позичати гроші, то він обов'язково повертав їх, навіть якщо для цього треба було продати корову чи один зі стовпів, на якому тримався наш будинок. Тато завжди казав: «Маленькі хитрощі не можуть змінити правду. Правду неможливо підкорити маленькою хитрістю. Все, що спирається на обман, не проживе й кількох років».

Мій батько мав великий зріст. Він був настільки сильним, що без зусиль піднімався сходами з мішком рису на плечах. Те, що у віці дев'яноста років я все ще подорожую світом і продовжую працювати, є результатом фізичної сили, яку я успадкував від батька.

Моя мати дуже любила християнський гімн «Височінь», вона була неймовірно сильною жінкою. Я ціную її не тільки за широкий лоб і кругле обличчя, а й за прямоту та енергійну особистість. Я дуже впертий, тому, безсумнівно, є сином своєї матері.

У дитинстві в мене було прізвисько «денний плаксі́й». Я отримав його, бо, варто мені було почати плакати, я не зупинявся цілий день. Я ревів так голосно, що люди думали, певно, сталося щось жахливе. Сусіди, які спали, підводилися з ліжок і виходили на вулицю подивитися, що відбувається. Я не просто плакав, сидячи на місці, а стрибав по кімнаті, травмуючись і здіймаючи галас. Іноді в мене навіть ішла кров. Я мав дуже сильний характер, ще коли був малим.

Варто мені було щось вирішити, я вже ніколи не відступав, навіть якщо це могло призвести до перелому кісток. Звісно, це було до того, як я став дорослим. Коли мама лаяла мене за те, що я робив щось не так, у відповідь чула: «Ні. Категорично ні!» Усе, що було потрібно, це визнати

свою помилку, та я б скоріше помер, ніж промовив ці слова. Проте моя мати також була досить сильною особистістю.

Вона біла мене й казала: «Ти думаєш, що можеш уникнути відповіді своїм батькам?» Одного разу вона вдарила мене так сильно, що я впав. Але, підвівшись, я все ж не здався. Вона просто стояла переді мною та голосно плакала. І все одно я не визнав, що був неправий.

Моє прагнення змагатися було настільки ж сильним, як і моя впертість. Я ніколи не міг дозволити собі програти. Дорослі в селі говорили: «Осанські маленькі оченята, коли вже вирішили щось робити, то роблять точно».

Я не пам'ятаю, скільки мені було років, коли стався цей випадок. Один хлопець розбив мені носа до крові та втік. Протягом місяця я щодня ходив до нього додому і стояв там, чекаючи, коли він вийде. Побачивши мою наполегливість, дорослі із села були вражені. Врешті-решт, його батьки вибачилися переді мною. Вони навіть дали мені повну коробку рисових коржів.

Це не означає, що я вперто й напористо завжди намагався виграти. Я був фізично набагато більшим і сильнішим за інших ровесників. Жоден з дітей не міг перемогти мене в армрестлінгу. Одного разу я програв боротьбу хлопчикові, старшому від мене на три роки. Я так розлютився, що не міг сидіти на місці. Тож пішов на сусідню гору, зірвав кору з дерева акації та протягом наступних шести місяців щовечора займався на цьому дереві, щоб стати сильним і побороти цього хлопця. Після півроку тренувань я викликав його на матч-реванш і переміг.

Кожне покоління в нашій родині мало багато дітей. У мене був один старший брат, три старші і три молодші сестри. Насправді у мене було четверо інших молодших братів і сестер, які народилися після Хью Сона. Мати народила тринадцятьох дітей, але п'ятеро з них не вижили. Напевно, її серце страшенно краялося через це. Мама невимовно страждала, щоб виховати таку кількість дітей в обставинах, які аж ніяк не можна було назвати сприятливими. У дитинстві я мав багато братів і

сестер. Коли ми об'єднувалися з нашими двоюрідними братами та сестрами, то могли зробити все що завгодно. Минуло багато часу, і тепер я відчуваю, ніби я єдиний з них залишився на цьому світі.

Одного разу 1991 року я ненадовго відвідав Північну Корею. Я побував у своєму рідному місті вперше за 48 років і дізнався, що мати й більшість моїх братів і сестер померли. Залишилися тільки одна старша та одна молодша сестра. Моя старша сестра, яка в дитинстві була для мене другою матір'ю, стала бабусею віком за сімдесят. Моїй молодшій сестрі було понад шістдесят, її обличчя вже вкрите зморшками. У дитинстві я часто дражнив молодшу сестру. Я кричав: «Гей, Хьо Сон, ти вийдеш заміж за одноокого хлопця». Повертаючись до мене, вона казала: «Що ти сказав? Чому ти думаєш, що знаєш це, брате?» Потім вона підбігала до мене та стукала по спині своїми крихітними кулачками.

У рік, коли сестрі виповнилося вісімнадцять, Хьо Сон мала була зустрітися з чоловіком, за якого одна з наших тіток хотіла видати її заміж. Того ранку вона встала рано, старанно розчесала волосся й припудрила обличчя. Потім ретельно прибрала наш дім усередині та зовні й чекала, поки приїде її майбутній наречений. «Хьо Сон, — дражнив я її, — ти й справді хочеш вийти заміж». Це змусило її зашарітися; я і досі пам'ятаю, яка гарна вона була з рум'янцем на обличчі, що проступав крізь білу пудру.

З часу мого візиту до Північної Кореї минуло понад десять років. Моя старша сестра, котра, побачивши мене, гірко плакала, вже померла; залишилась тільки молодша сестра. Це наповнює тугою мою душу, яка немов розривається на шматки.

Я вправно робив щось руками і шив собі одяг. Коли ставало холодно, швидко в'язав собі капелюха та носив його. Я вмів це робити краще за жінок і навіть радив своїм старшим сестрам, як правильно шити чи плести. Одного разу я зв'язав кашне для Хьо Сон. Мої руки були великі та грубі, як ведмежі лапи, та я захоплювався рукоділлям і навіть шив собі білизну. Я брав трохи тканини з рулону, складав її навпіл,

викроював до потрібної форми, підшивав, зшивав і вдягав. Якось я зробив пару традиційних корейських шкарпеток для мами, у захваті вона сказала: «От добре, я вважала, що другий син просто грається, але шкарпетки мені ідеально пасують».

У ті часи бавовняне полотно ткали, готуючись до одруження сина чи дочки. Мама брала вату й клала на прядку, щоб зробити нитку. На діалекті провінції Пьонан це називалося «токкені». Вона робила дванадцять, тринадцять або й більше шматків бавовняної тканини завширшки в двадцять ниток. Щоразу, коли хтось із дітей мав брати шлюб, мати своїми загрубілими руками виготовляла бавовняну тканину, м'яку і гарну, немов оброблений атлас. Її руки були неймовірно вправними. Тоді як інші ткали зазвичай три-чотири шматки за день, мама могла зробити аж двадцять. Поспішаючи завершити приготування до весілля однієї з моїх старших сестер, за день вона могла зіткати цілий рулон. Вона була нетерпляча. Щоразу, коли бралася за справу, намагалася швидко її завершити. Цю рису характеру я успадкував від матері.

Як і нині, в дитинстві я любив їсти різноманітну їжу. Це кукурудза й огірки, а також сира картопля та боби. Одного разу під час візиту до маминих родичів, які жили майже за вісім кілометрів від нашого дому, я помітив, що в полі росло щось кругле. Я запитав, що це таке, і мені відповіли, що це джигва, або земляний плід. У тих місцях солодку картоплю (батат) люди називали земляним плодом. Хтось, викопавши одну картоплину та приготувавши її, дав мені скуштувати. Вона була така смачна, що, зібравши цілий кошик плодів, я їх з'їв. Наступного року я не міг утриматися і трьох днів, щоб не відвідати своїх родичів. Я кричав: «Мамо, я піду ненадовго», пробігав усю відстань до місця, де вони жили, й ласував солодкою картоплею.

У нашій місцевості травень був так званим «картопляним перевалом». Цей період називали так тому, що приходила весна і ми могли вже житися врожаєм ячменю, тоді як усю зиму харчувалися картоплею. Травень був тією межею, коли люди часто голодували, бо запас

картоплі в них уже вичерпався, а ячмінь ще не дозрів. Пережити цей нелегкий час було ніби здолати крутий гірський перевал, тому його й назвали картопляним перевалом.

Ячмінь, який ми їли тоді, не був таким смачним плоскозернистим ячменем, що ми бачимо сьогодні. Зерна були більш циліндричної форми, але для нас це була добра їжа. Перед приготуванням ми два дні замочували ячмінь у воді. Коли сідали їсти, я розминав його ложкою, намагаючись зліпити докупи. Та це було марно, варто було зачерпнути ячмінь ложкою, він просто розсипався, немов пісок. Я перемішував його з кочуджаном і ніс до рота. Поки жував, зерна намагалися вислизнути між зубів, тому мені доводилося щільно стискати губи.

Також ми ловили та їли деревних жаб. У ті часи в сільській місцевості, коли діти хворіли на кір і їхні обличчя худли від втрати ваги, їх годували деревними жабами. Ми ловили трьох-чотирьох таких великих жаб, оскільки в них були м'ясисті ноги, та смажили їх, загорнувши в листя кабачків. Жаби видавалися нам дуже ніжними та смачними, ніби їх готували на пару в рисоварці. Говорячи про смачні страви, я не можу не згадати м'ясо горобців і фазанів. Ми готували чудові кольорові яйця гірських і водоплавних птахів, які літали над полями йголосно крикали. Блукаючи пагорбами та полями, я зрозумів, що в природному середовищі, даному нам Богом, є велика кількість їжі.

Кочуджан — (кор. 고추장) — традиційна корейська соєва паста з клейким рисом і ферментованими соєвими бобами, заправлена червоним перцем у високій концентрації.

Любити природу, щоби вчитися в неї

Одна з рис мого характеру полягала в тому, що я неодмінно мусив знати про все, що потрапляло мені на очі. Я не міг обмежитися побіжним оглядом і тут-таки починав гадати: «Цікаво, як називається он та гора? І що там на горі?» Я мав піти й побачити все на власні очі. У дитинстві я облазив зверху донизу всі гори в радіусі десяти кілометрів від дому. Я бував скрізь і всюди, навіть за горами. Коли я бачив вершину, залиту променями ранкового сонця, я вже знав, що це за гора і що на ній росте, тому міг спокійно милуватися нею. Мені не хотілося навіть дивитися на місця, про які я нічого не знав. Я повинен був довідатися про все, що потрапляло мені на очі, і навіть понад те. Інакше я просто не знаходив собі місця і незнання було, немов катування.

Піднімаючись у гори, я торкався всіх квітів і дерев. Мені було недостатньо просто дивитися на щось; мені хотілося торкатися квітів, вдихати їхній аромат і навіть покласти в рот і жувати. Мені настільки подобалися аромат, дотик і смак, що навіть, якби хтось мені запропонував засунути букет до носа і тримати його там цілий день, я б погодився. Я так любив природу, що раз у раз, коли виходив на вулицю та проводив день, блукаючи пагорбами й полями, забував повертатися додому. Коли мої старші сестри йшли в гори збирати рослини для салатів, я простував попереду них і допомагав їм збирати. Завдяки цьому досвіду я багато знаю про різноманітні види диких рослин, які мають приємний смак і багаті поживними речовинами. Мені особливо подобалася квітка симбаккві (представник родини айстрових). Ви можете змішати її з приправленою бобовою пастою та додати до страви з пібімпапом і кочуджаном – і отримаєте чудовий смак. Коли ви їсте симбаккві, вам треба покласти його в рот і затримати дихання на кілька секунд. Цей час потрібен для того, щоб зникла гіркота і проявилася

солодкість. Щоб відчути надзвичайний смак симбаккві, важливо дотримуватися правильного ритму.

У дитинстві я любив лазити по деревах. Переважно я видирався на величезний двохсотлітній каштан, який ріс у нашому дворі. Мені подобався краєвид, що відкривався з верхніх гілок того дерева. Звідти було видно навіть за межі села. Варто мені було залізти туди, я не хотів спускатися вниз. Іноді я залишався на каштані до пізньої ночі. Наймолодша сестра виходила з дому і сварила мене через те, що це небезпечно, та намагалася змусити спуститися на землю.

— Йон Мьон, будь ласка, спускайся, — кликала вона. — Уже пізно, і тобі потрібно йти додому лягати спати.

— То я можу й тут собі поспати.

Хай би що вона казала, я і не думав залишати своєї гілки на каштані.

Нарешті вона втрачала самовладання та кричала на мене:

— Гей, мавпо! Мерщій спускайся сюди!

Можливо, тому, що я народився в рік мавпи, мені так подобалося лазити по деревах. Коли каштани в колючих обгортках звисали з гілок, я брав палку й підстрибував угору, щоб збити їх. Пам'ятаю, це було дуже весело. Мені шкода дітей, які в наш час ростуть не в селі й тому не можуть відчути такої насолоди.

Птахи, що вільно літали в небі, також мене неабияк цікавили. Час від часу прилітали якісь особливі пернаті, і я дізнавався про них усе, що міг, помічаючи, який вигляд мають самець і самка. Тоді не було книжок, які б розповіли мені про різні види дерев, кущів і птахів, тож мені довелося все досліджувати самому. Часто я пропускав обід, бо ходив по горах, шукаючи місця, куди летіли перелітні птахи. Якось я щодня зранку та ввечері вилазив на дерево, щоб перевірити гніздо сороки. Я хотів подивитися, як вона відкладає яйця. Нарешті я став свідком того, як сорока несе яйця, і подружився з нею. Перші кілька разів, коли птаха мене помічала, вона голосно кричала й здіймала страшний галас. Однак згодом я міг підходити ближче і вона не реагувала на це.

Комахи, котрі жили довкола, також були моїми друзями. Щороку наприкінці літа на верхніх гілках хурми, що росла біля моєї кімнати, співала цикада світлого кольору. Кожного літа я радів, коли гучні, дратівливі звуки інших видів цикад, які шуміли все літо, раптово припинялися, і я чув пісню моєї цикади. Слухаючи її спів, я розумів, що вологе літо незабаром мине і почнеться прохолодна осінь. «Сили силилили!» — співала вона.

Щоразу, коли я чув, як співає цикада, я дивився на хурму й думав: «Звісно, коли вона вже співає, то має робити це з високого місця, щоб усе село могло чути й радіти. Хто б почув, якби вона забралася в яму та заспівала?»

Незабаром я збагнув, що й літні цикади, і світлі цикади видають звуки для кохання. Незалежно від того, співали вони «мем мем мем» чи «силук силук», все ж видавали звуки, щоб привабити до себе пару. Після того, як зрозумів це, я не міг втриматися, щоб не засміятися щоразу, коли чув, як комаха починає співати. «О, ти хочеш любові, чи не так? Тоді співай і знайди собі гарну пару». Поступово я навчився дружити з усім у природі, так щоб ми могли відчувати душі одне одного.

Ми жили приблизно в чотирьох кілометрах від узбережжя Жовтого моря. Море було досить близько, і я міг бачити його з будь-якого пагорба біля будинку. На шляху до моря і тут і там було розкидано безліч ставків і озер, між яких дзюрчав звивистий струмок. Я частенько залазив в один із цих ставків зі стоячою смердючою водою і ловив у цій твані вугрів і прісноводних крабів. У пошуках різних водних мешканців я облазив безліч озер і боліт, тому добре знав, де що водиться. Вугри, наприклад, не люблять бути на виду й ховають своє довге тіло в крабових норах або інших отворах. Іноді вони не можуть повністю залізти в дуже маленьку дірку, і їхні хвости залишаються стирчати назовні. Я легко ловив вугрів, хапаючи їх за хвіст і витягаючи з нори. Якщо до нас приходили гості й ми хотіли почастувати їх запеченим вугрем, мені було завиграшки пробігти кілька кілометрів до ставка й

назад і притягти із собою штук п'ять вугрів. Під час літніх канікул за день я міг зловити більш ніж сорок вугрів!

Що я справді не любив робити, то це пасти корову. Коли батько просив мене йти на випас, я зазвичай виводив тварину на луг сусіднього села, прив'язував до кілочка й тікав у своїх справах. Проте через деякий час я трохи починав хвилюватися за неї. Прибігши подивитися, як у корови справи, я бачив, що вона, як і раніше, стоїть там, де її прив'язали, мукає і чекає, поки хтось прийде та попасає її. Бідолаха могла простояти на одному місці з ранку й до полудня. Мені було шкода, коли я здалеку чув її мукання і думав: «Ну що це за корова! І що мені тепер з нею робити?» Уявіть, як нелегко мені було ігнорувати мукання нашої животини! Та все ж коли ввечері я приходив відв'язати її, вона не сердилась і не намагалася вдарити мене рогами – ні, вона була щаслива бачити мене! Тоді я зрозумів, що наше ставлення до головної мети життя має бути подібним до цієї корови. Чекайте і будьте терплячі, і ваше життя неодмінно зміниться на краще.

У нас жив собака, якого я дуже любив. Він був таким розумним, що, коли я повертався зі школи, він біг назустріч, хоч я був ще далеко від дому. Пес був щасливим щоразу, коли мене бачив. Я завжди гладив його правою рукою. Тож, коли він підбігав до мене з лівого боку, то потім переходив праворуч і терся об мене мордою, благаючи погладити його. Тоді я гладив його по голові та спині правою рукою. Якщо я цього не робив, собака скавчав і бігав довкола мене.

«Ах ти, негіднику», — казав я. «Ти знаєш про любов, чи не так? Тобі подобається любов?» Тварини знають про любов. Ви коли-небудь бачили, як квочка висиджує яйця, доки з них не вилупляться курчата? Тримавши очі розплющеними, вона тупотить ногами об землю, щоб ніхто до неї не підходив. Я входив і виходив з курника, знаючи, що це розлютить квочку. Коли я заходив у курник, вона витягувала шию і намагалася мені погрожувати. Замість того, щоб відступати, я також поводився загрозливо стосовно курки. Після того, як я кілька разів заходив до курника, квочка вдавала, що не бачить мене. Але вона наїжачувалася, а її довгі й гострі кігті були наготові. Здавалося, що

вона хотіла кинутися і напасти на мене, але не могла рухатися, бо висиджувала яйця. Тож квочка просто сиділа в муках. Я підходив і торкався її пір'я, але вона навіть не ворушилась. Здавалося, немов вона вирішила не сходити з цього місця, поки не вилупляться курчата, навіть якби хтось намагався вирвати все пір'я з її тіла. Оскільки саме любов так міцно прив'язує її до яєць, курка має владу і не дає навіть півню робити все, що йому заманеться. Квочка має повну владу над усім під небесами, ніби кажучи: «Мені байдуже, хто ти, але краще не торкайся цих яєць!»

Коли свиня народжує поросят, це також є проявом любові. Я спостерігав за льохою, щоб побачити це. У момент народження свиноматка робить поштовх з гучним рохканням, і порося вислизає на землю. Льоха знову гучно рохкає, і виходить друге порося. Подібне відбувалося з кішками та собаками. Я був у захваті, спостерігаючи, як маленькі дитинчата, які навіть не розплющили очей, з'являються на світ. І не міг стримати радісного сміху.

З іншого боку, мені було дуже важко бачити смерть тварин. Неподалік села була бойня. Як тільки корова опинялася там, з'являвся м'ясник і вдаряв її залізним молотом завбільшки з передпліччя людини. Корова падала. У наступну мить з неї знімали шкуру і відрізали ноги. Вона так відчайдушно чіплялася за життя, що обрубки ніг, які залишилися на корові, продовжували тремтіти. У мене від побаченого на очах навернулися сльози, і я голосно заплакав.

Змалечку у мене була певна особливість. Я міг знати те, чого не знали інші, наче мав якісь природні паранормальні здібності. Коли я казав, що буде дощ, то й справді йшов дощ. Я міг бути вдома й промовити: «Старий пан такий-то в сусідньому селі сьогодні почувається зле». І це завжди справджувалося. З восьми років я був добре відомим чемпіоном серед сватів. Варто було мені побачити фотографії майбутніх наречених, я міг розповісти все про них. Коли я казав: «Цей шлюб поганий», а вони все одно одружувалися, то пізніше неминуче розлучалися. Я робив так аж до 90 років, і тепер я можу багато

розповісти про людину, коли просто побачу, як вона сидить чи сміється.

Зосередившись, я міг розповісти, що мої старші сестри роблять у певний момент. Тож, хоча вони й любили мене, однак також дещо побоювалися. Сестри відчували, що я знаю всі їхні таємниці. Може здатися, що я володію якоюсь неймовірною паранормальною силою, але насправді цьому не варто дивуватися. Навіть мурахи, яких ми часто вважаємо незначними істотами, можуть визначити, коли настане сезон дощів, і йдуть туди, де сухо. Люди, які перебувають у гармонії з природою, повинні вміти сказати, що їх очікує попереду. Це не така вже й складна річ.

Уважно оглянувши гніздо сороки, ви можете визначити, куди дутиме вітер. Сорока робить вхід у своє гніздо з протилежної сторони від напрямку, з якого дує вітер. Вона бере гілочки і складно сплітає їх до купи, а потім носить дзьобом багно й заліплює верх і низ гнізда, щоб захиститися від дощу. Вона впорядковує кінці гілочок так, щоб ті були в одному напрямку, на кшталт жолоба на даху, таким чином вода стікає в одне місце. Навіть сороки мають мудрість, яка допомагає їм вижити, то хіба не природно, щоб люди також мали подібні здібності?

Коли я йшов з батьком на ринок, де продавали корів, я міг сказати: «Батьку, не купуй цю корову. Хороша корова повинна мати добру потилицю і міцні передні копита. У неї мають бути тверді зад і спина. Ця корова не така». Звісно, таку тварину не продати. Мій батько питав: «Звідки ти все це знаєш?», а я відповідав: «Я знаю це ще з утроби матері». Авжеж я жартував. Якщо ви любите корів, ви можете багато про них розповісти.

Наймогутніша сила в світі — це любов, а найстрашніша — це об'єднання душі й тіла. Варто вам заспокоїти свою душу, то десь глибоко в ній є місце, де вона знайде спокій. Ви повинні дозволити своїй душі досягти такого стану. Варто вам досягти цього і лягти спати, прокинувшись, ви відчуєте надзвичайну чутливість. Це мить, коли слід відключити всі сторонні думки та зосередити свою свідомість. Тоді ви зможете спілкуватися з усім. Якщо ви мені не вірите, спробуйте просто зараз.

Кожна форма життя у світі прагне об'єднатися з тим, що дає їй найбільшу любов. Отже, володіння або панування над чимось, що ви не любите по-справжньому, є хибним і призведе до того, що одного разу відбудеться відторгнення.

Пібімпап (кор. bibimbab) — одна з найпопулярніших страв традиційної корейської кухні, складається з відвареного білого рису, покритого овочевим салатом, пасти з гострого перцю — кочуджан, сирого яйця або яєчні й тонко нарізаних шматочків м'яса.

Розмова з комахами про Всесвіт

Перебування в лісі очищає душу. Шелест листя на вітру або очерету, крізь який дме вітер, квакання жаб у ставках: усе, що ви чуєте, це звуки природи, які не дозволяють стороннім думкам потрапити у вашу душу. Якщо ви очищуєте душу і дозволяєте природі наповнити все ваше єство, між вами і природою зникає межа. Природа входить у вас, і ви стаєте повністю єдиними з природою. Варто цій межі зникнути, ви відчуєте глибоку радість. Тоді природа стає частиною мене, а я стаю частиною природи.

Я завжди цінував такий досвід у своєму житті. Навіть зараз, заплющуючи очі, я вхожу в стан, у якому стаю єдиним з природою. Дехто називає це відсутністю власного «я» або «не-я», але для мене це навіть більше, оскільки природа входить і займає спорожніле місце. Перебуваючи в такому стані, я слухаю звуки природи — шум сосен, дзижчання комах — і ми стаємо друзями. Проходячи через село і навіть ні з ким не зустрічаючись, я міг відчути душевний настрій тамтешніх людей. Заночувавши на сільській луці, я слухав розповіді посівів на полях. Дивлячись на посіви, я бачив, сумні вони чи щасливі, таким чином розуміючи, які люди там живуть.

Я пережив в'язниці у Південній Кореї, Сполучених Штатах і навіть у Північній Кореї, однак не почувався там самотнім та ізольованим. Причина в тому, що і в тюрмі я чув звуки вітру й розмовляв з комахами, які були зі мною.

Ви можете запитати: «Про що ви говорите з комахами?» Навіть найменша піщинка містить всесвітні принципи, і навіть порошок, що ширяє в повітрі, наповнена гармонією Всесвіту. Усе, що нас оточує,

народилося через поєднання сил, настільки складних, що нам навіть важко це уявити. Ці сили тісно пов'язані одна з одною. Будь-що у Всесвіті було задумано як частина Божого Шімджон. Тріпотіння одного листка містить у собі подих Всесвіту.

З дитинства в мене був дар входити в резонанс зі звуками природи, коли я блукав пагорбами та луками. Створюючи гармонію, природа випромінює чудовий і прекрасний звук. Ніщо не намагається хизуватися і ніщо не ігнорується, все просто існує у найвищій гармонії. Щоразу, коли я стикався з труднощами, природа мене втішала; щоразу, коли я впадав у розпач, вона піднімала мене. Сьогодні діти ростуть у містах і не мають можливості познайомитися з природою, але розвиток чутливості до природи насправді важливіший за здобуття знань. Який сенс в університетській освіті для дитини, котра не здатна на повні груди відчувати природу, чия чутливість притуплена? Відокремлена від природи людина звідусіль збирає книжкові знання і зрештою легко стає особистістю, яка поклоняється матеріальним благам.

Нам потрібно відчувати різницю між звуком весняного дощу, який падає, немов тихий шепіт, і звуком осіннього дощу, що гучно тріскотить. Тільки людина, яка насолоджується гармонією з природою, може розвинути в собі справжню особистість. Кульбаба, що квітне біля дороги, дорожка за все золото світу. Наша душа повинна вміти любити природу і любити людей. Той, хто не може любити природу чи любити людей, не здатен любити Бога. Усе творіння символічно відображає Бога, тоді як людина була створена за образом Божим. Лише той, хто любить природу, здатний любити Бога.

Я не тільки розгулював по горах і луках і грався там, а й старанно працював, допомагаючи старшому братові по господарству. У будь-якого селянина на кожен сезон є певні види робіт, які належить виконати. Ми орали рисові поля й городи, висаджували паростки рису й пололи бур'яни. Найважче було полоти ділянки, засіяні просом. Після посіву насіння всі борозни потрібно було полоти щонайменше тричі, від такої роботи в нас дуже боліла спина. Закінчивши полоття, ми ще довго

не могли розігнутися.

Солодка картопля буде несмачною, якщо її посадити в глину. Найсмачніша картопля виростає в ґрунті, що на третину складається з глини і на дві третини з піску. Для зернових кращим добривом є екскременти людини, тому я брав затверділі шматки калу і прямо руками подрібнював їх на частини. Допмагаючи на фермі, я дізнався, як найкраще вирощувати боби і який ґрунт найбільше підходить для сої та червоної квасолі. Тож я – усім фермерам фермер!

Провінція Пхьонан однією з перших у Кореї прийняла християнську культуру, і, як наслідок, же в 30-40 роки сільськогосподарські угіддя оралися по прямій лінії. Для пересадки саджанців рису треба взяти довгу міру, розбиту на дванадцять рівних поділок, і відміряти нею рядки по всій ширині рисового поля. Потім дві людини, просуваючись уздовж міри, мають посадити по шість рядків кожен.

Пізніше, переїхавши на південь Кореї, я побачив, що для посадки рису там натягують волосінь поперек усього поля, де топчеться в бруді добра дюжина людей. Мені здається, це неефективний спосіб висаджувати рис. Я ж зазвичай розставляв ноги вдвічі ширше за плечі і таким чином садив рис набагато швидше. Під час сезону посадки я заробляв достатньо грошей, щоб оплатити своє навчання.

Шімджон (кор. 심정) — це сутність краси і первісне коріння любові. У термінах філософії об'єднання означає нестримний емоційний імпульс для отримання радості через любов. Найближчим за значенням словом української мови є «серце», однак воно не передає всієї глибини значення.

Японці мають швидше звернутись до Японії

Коли мені виповнилося десять, батько записав мене в традиційну сільську школу, де ми вивчали китайську грамоту. Усе, що від нас було потрібно — це вивчати напам'ять по одній брошурі на день. Я зосереджувався і вивчав брошуру за півгодини. Якщо мене викликали до дошки, то, стоячи перед педагогом, я декламував вивчене і після цього міг бути вільний. Варто було вчителю задрімати вранці, як я одразу тікав зі школи і вирушав у гори чи на луки. Чим більше часу я проводив у горах, тим краще знав, де можна відшукати їстівні рослини. Зрештою, я так наїдався всякої зелені, що міг уже й не обідати, тому я перестав обідати вдома.

У школі ми вивчали китайські ієрогліфи і читали збірки праць Конфуція та Мен Цзи. Я досяг успіху в каліграфії, і коли мені виповнилося дванадцять, учитель попросив мене написати табличку з прикладами ієрогліфів, за якою могли б навчатися інші учні. Однак насправді я мріяв ходити до звичайної, а не традиційної сільської школи. Я зрозумів, що не хочу зубрити напам'ять Мен Цзи і Конфуція, тоді як інші конструюють літаки. Це був квітень, а батько сплатив за моє навчання до кінця року. І все ж я вирішив залишити сільську школу і зробив усе, аби переконати батька віддати мене до загальноосвітньої школи. Я намагався вмовляти і дідуся, і навіть дядька. Але для того, щоб перейти у звичайну школу, мені потрібно було скласти іспит, а для цього треба було ходити на підготовчі заняття. Я вмовив одного з молодших двоюрідних братів піти туди зі мною, і нас разом прийняли до приватної школи Вонбон, де ми готувалися до іспиту, щоб перейти в початкову загальноосвітню школу.

Наступного року, коли мені виповнилося чотирнадцять, я склав іспит і вступив до третього класу школи в Осані. Як порівняти з іншими, я пізно

почав, але старанно вчився і зміг перейти відразу в п'ятий клас. Школа в Осані була у восьми кілометрах від нашого дому, але я жодного разу не пропустив урок і не запізнився. Щоразу, піднімаючись угору, по дорозі в школу на мене чекала група однокласників. Та я крокував так швидко, що їм доводилося мало не бігти за мною, аби не відстати. Так ми й ходили гірською дорогою, по якій, за чутками, час від часу прогулювалися тигри.

Школа належала національно-визвольному руху і була заснована Лі Син Хуном, активістом Руху за незалежність. Мало того, що там не викладали японську мову, — учням узагалі заборонялося говорити нею. Однак я був іншої думки, оскільки мав переконання, що для перемоги над ворогом ми повинні знати про нього якомога більше. Склавши ще один вступний іспит, я перейшов у четвертий клас загальноосвітньої школи Чонджу. У таких закладах усі заняття проводилися японською мовою, тож я вивчив усю катакану та хірагану за ніч перед першим навчальним днем. Я не знав жодного слова японською, тому зібрав усі підручники з першого по четвертий клас і вивчив їх десь за два тижні. Завдяки цьому я почав розуміти їхню мову.

Вже до закінчення початкової школи я вільно говорив японською. У день випуску я зголосився виступити з промовою перед високопосадовцями Чонджу. Однак те, що я говорив, не було словами вдячності. Натомість я звернувся на ім'я до кожного з учителів і розкритикував їх, висловивши все, що думав про ведення справ у школі. Я говорив про те, що ми живемо в особливу епоху, а також про відповідальність, яку мусять узяти на себе впливові люди суспільства. Увесь цей монолог я виголосив японською.

«Японці повинні зібрати свої речі і швиденько забратися до Японії! — говорив я. — Цю землю нам залишили наші предки, і тут мають жити всі майбутні покоління нашого народу».

Я виголосив цю промову перед начальником місцевої поліції, главою округу й мером міста. Я публічно висловив усе, про що інші не наважувалися говорити. Люди були вражені. Залишаючи сцену, я бачив, як бліднуть обличчя слухачів.

Тоді мені це зійшло з рук, однак згодом почалися проблеми. З того дня японська поліція внесла мене до списку неблагонадійних і стала стежити за мною, завдавши багато клопоту. Пізніше, коли я вирішив податися до Японії для продовження навчання, керівник поліції відмовився поставити печатку на потрібному мені папері, через що в мене виникли проблеми. Він вважав мене небезпечним суб'єктом, якого не можна пускати до Японії, і не поставив печатки на моєму документі. Я довго сперечався з ним і врешті-решт переконав поставити ту печатку. Лише після цього я зміг поїхати до Японії.

Катакана і хірагана — японські складові абетки.